

Десять років журналу «Археологія»

У березні 1999 р. виповнилось десять років від часу заснування Інститутом археології НАН України наукового журналу «Археологія». Значення цієї події в археологічному житті України було винятково важливим.

Шлях до появи журналу був довгим. Він почався ще у далекому 1947 р., коли в галузі археології та давньої історії, поряд з окремими монографіями, стали виходити збірки статей під назвою «Археологія». Це були щорічники, що видавались до 1970 р. За цей час опубліковано 24 томи, в яких вміщено статті та повідомлення з усіх розділів археології України. Малий обсяг (близько 20 обліково-видавничих аркушів кожний том), а також рідка періодичність видань обмежували оперативність введення нових матеріалів у науковий обіг і їх теоретичне осмислення. Проте це було перше більш-менш регулярне видання з археології України, яке давало змогу українським ученим публікувати результати своїх праць українською мовою.

У 1971 р. на зміну цьому виданню прийшов Республіканський міжвідомчий збірник наукових праць — «Археологія», який видавався до 1988 р. і мав 64 випуски. Збільшення обсягів (кожен із 4-х щорічних випусків вміщував близько 10 обліково-видавничих аркушів) та підвищення оперативності видання створили сприятливі умови для розширення рубрикації квартальника, залучення широкого кола авторів, своєчасної публікації найбільш цікавих відкриттів українських археологів. Збірник наближався до журналу, але здобути йому цей статус так і не вдалося.

Біля витоків цього видання на різних його етапах стояли такі відомі вчені, як академік АН УРСР П. П. Єфименко, члени-кореспонденти АН УРСР Л. М. Славін, С. М. Бібіков, В. Д. Баран, І. І. Артеменко. Серед авторів були відомі фахівці у різних галузях археології — М. Я. Рудинський, В. Й. Довженок, О. І. Тереножкін, В. А. Іллінська, В. М. Даниленко, В. П. Петров, В. Ф. Генінг, І. Г. Шовкопляс, Ю. М. Захарук та ін.

У 1989 р. Інститут археології АН УРСР нарешті отримав дозвіл на видання наукового журналу «Археологія». З цього часу він виходить під редакцією академіка НАН України П. П. Толочка. Як зазначалося у вступі «Від редакції» до першого номеру, журнал мав стати насамперед органом оперативного введення до наукового обігу найновіших досягнень археологічного вивчення території України і суміжних з нею районів Росії, Білорусі і Молдови. Малось на меті також широке обговорення значного кола актуальних проблем стародавньої історії, зокрема, антропогенезу і початкового заселення Східної Європи, індоєвропейської спільності, скіфської державності, античної цивілізації, етногенезу слов'ян, Київської Русі та ін. Йшлося також про вдосконалення методів дослідження, відновлення пам'яті несправедливо забутих або репресованих учених та їх ідей. Завданням журналу була також публікація хронікальних матеріалів. У руслі цих завдань, зокрема, широко обговорювались на сторінках журналу проблеми стародавньої історії України, підготовка до друку якої впродовж років була основним завданням Інституту археології НАН України.

Журнал «Археологія» виходить чотири рази на рік обсягом 14 обліково-ви-

© С. Д. КРИЖИЦЬКИЙ, 1999

* Інститут археології НАНУ у ці часи започаткував також кілька серійних видань: «Археологічні пам'ятки УРСР» (1949—1963; 13 т.), «Краткие сообщения Института археологии» (1952—1962; 12 випусків), «Археологические исследования на Украине» (1967—1972; 4 випуски). Проте продовження ці видання з різних причин не мали.

давничих аркушів кожен номер. У ньому, крім двох історично-традиційних рубрик — «Статті» та «Публікації археологічних матеріалів», зайняли постійне місце такі, як «Нові відкриття і знахідки», «Археологія за рубежем», «Дискусії», «Рецензії», «Пам'ять археології», «Охорона пам'яток археології», «Хроніка». З метою тематичного розширення на пропозицію читачів були введені такі тимчасові рубрики — «Першоджерела», «До методики археологічних досліджень», «На допомогу вчителів». Позитивного схвалення набули також тематичні випуски окремих номерів журналу, присвячені певній проблемі, культурі або події.

Серед авторів журналу відомі дослідники — працівники Інституту археології НАН України: В. Д. Баран, І. А. Баранов, С. С. Березанська, М. Ю. Брайчевський, С. О. Висоцький, В. Ф. Генінг, В. М. Гладилін, Л. Л. Залізник, В. М. Зубар, Д. Н. Козак, С. Д. Крижицький, М. П. Кучера, Є. В. Максимов, В. Л. Миц, О. П. Моця, В. Ю. Мурзін, А. Л. Нечитайло, Г. О. Пашкевич, О. М. Приходнюк, А. С. Русяєва, М. В. Скржинська, С. В. Смирнов, О. В. Сухобоков, Д. Я. Телегін, Р. В. Терпиловський, П. П. Толочко, Є. В. Черненко та ін.

Слід також зазначити суттєве розширення авторського колективу за рахунок як зарубіжних учених, так і фахівців, які працюють у науково-дослідних і навчальних закладах України. Серед них відомі вчені — Рената Ролле, Д. Браунд, Х. Хайнен, К. Шітцель (Німеччина), І. Гарлан (Франція), І. Ерделі та К. Сіладі (Угорщина), З. О. Абрамова, П. Й. Борисковський, Ю. Г. Виноградов, Г. А. Кошеленко, А. В. Кропоткін, К. К. Марченко, О. О. Масленников, В. М. Массон, Е. О. Молев, В. С. Ольховський, В. А. Ранов, С. Ю. Саприкін, Е. О. Симонович, Г. І. Смирнова, В. П. Толстіков, М. Ю. Трейстер, А. А. Формозов, А. Х. Халіков, О. М. Щеглов, З. В. Янушевич (Росія), В. В. Ауліх, І. С. Винокур, М. І. Гладких, В. І. Кадєєв, В. П. Коваленко, В. Г. Котигорошко, М. Ф. Котляр, М. М. Кучінко, О. М. Мальований, А. О. Моруженко, М. О. Пелещин, О. М. Пошивайло, І. К. Свешніков, Е. І. Соломонік, С. Б. Сорочан, В. Н. Станко, О. П. Черниш, Б. О. Шрамко та ін.

Звичайно, для наукового журналу десять років — вік досить короткий. Не все, що планували, вдалося втілити у життя. Зокрема, на більшу увагу заслуговують деякі спірні проблеми стародавньої історії України. Кращим хотілося б бачити документально-ілюстративний блок видання, його поліграфічне оформлення. І все ж, журнал живе, надходить до бібліотек і читачів з визначеною регулярністю, продовжує лишатись основним друкованим органом, котрий засвідчує високий розвиток археологічної науки в Україні.

С. Д. Крижицький